

Fördelningspolitik och barnfamiljernas standard*

Barnfamiljernas ekonomiska standard kan variera kraftigt beroende på vilka alternativ för barnomsorg som är aktuella. För flerbarnsfamiljer utan kommunal barnomsorg är standarden låg för breda inkomstintervall. Bristen på platser inom den kommunala barnomsorgen har mycket stor betydelse för spridningen i hushållens ekonomiska standard.

Barnfamiljernas ekonomiska situation har under de senaste åren alltmer uppmärksammats i den allmänna debatten och har också behandlats av flera offentliga utredningar, bl a den familjeekonomiska kommittén [SOU 1983:14]. Ökande boendekostnader och matkostnader, kostnadsposter som för barnfamiljerna utgör en större andel av hushållsbudgeten än för andra hushåll, medför att de sjunkande reallönerna drabbar barnfamiljerna jämförelsevis hårdare än andra hushåll. Samhällets stöd till barnfamiljerna har dock också ökat, främst genom utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen. Denna omfattar emellertid endast en mindre del av barnfamiljerna, för närvarande 35–40 procent av förskolehushållen. Detta har aktualiserat frågor om fördelningspolitikens inriktning och effekter, dels avseende fördelningen mellan olika typer av barnfamiljer, dels mellan

hushåll med och utan barn.

Jag skall i denna artikel belysa hur den ekonomiska standarden påverkas av olika faktorer och diskutera fördelningseffekterna av den kommunala barnomsorgen. Resultaten indikerar att bristen på platser inom den kommunala barnomsorgen ger ett kraftigt bidrag till spridningen i hushållens ekonomiska standard. För ganska breda inkomstintervall gäller vidare att flerbarnshushåll utan kommunal barnomsorg lever nära existensminimum.

Standard eller välfärd?

Det finns ett flertal olika dimensioner i fördelningspolitiken som är av betydelse i detta sammanhang. Ett fördelningspolitiskt syfte som haft stor betydelse för utformningen av skatte- och transfereringssystemet är utjämning av den ekonomiska standarden för *varje* individ mellan olika perioder i livscykeln. Pensioner och barnbidrag är exempel på detta. De fördelningspolitiska ambitionerna då det gäller utjämningen *mellan* individer har något olika karaktär

Forskningschef BRITA SCHWARZ är verksam vid Ekonomiska Forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Hon har främst arbetat med frågor rörande styrning och utvärdering av offentlig verksamhet.

* Artikeln bygger på en studie som genomförts på uppdrag av ESO, Expertgruppen för Studier i Offentlig Ekonomi. Se Hederstierna och Schwarz [1983].

inom olika områden. Inom det politiska området eftersträvas lika möjligheter till påverkan, bl a genom allmän rösträtt. I materiellt hänseende eftersträvas en utjämning av standardklyftor. Det är emellertid inte otvetydigt vad man avser med standard i detta sammanhang.

Termen används ibland i betydelsen materiell standard, ibland innefattas också immateriell standard. Användningen av termen standard begränsas här till att avse materiell standard och betecknas då ekonomisk standard. Det vidare standardbegreppet benämns här välfärd. Det synes väsentligt att begreppsmässigt skilja mellan ekonomisk standard och välfärd. Mer fritid och fler barn kan påverka välfärden positivt men standarden negativt.

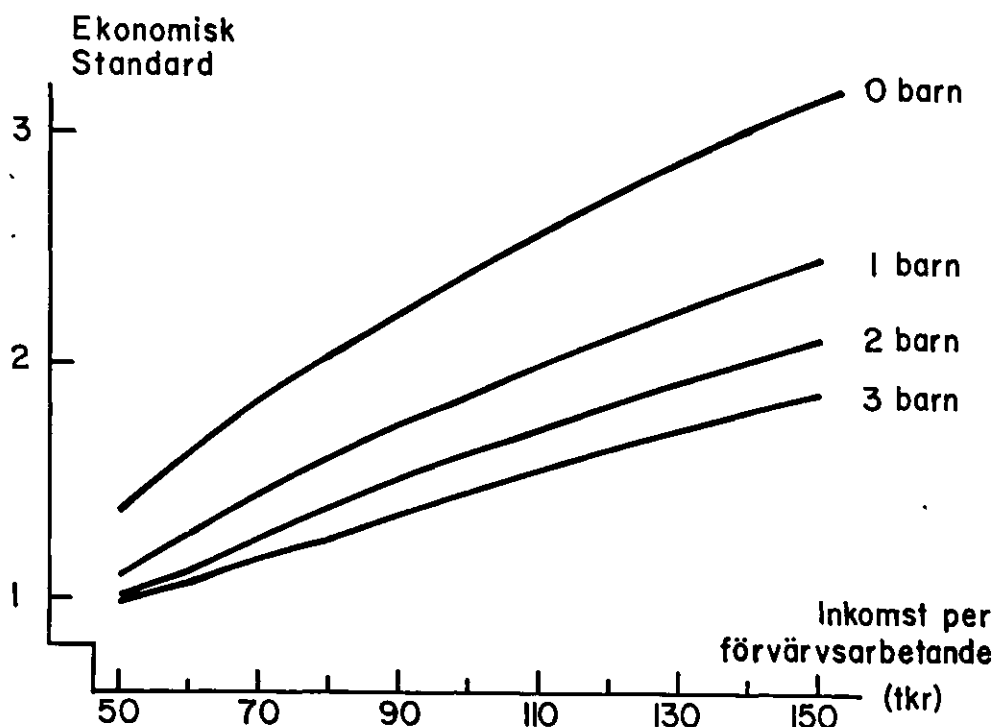
Informationsvärdet för fördelningspolitiken av att mäta faktisk standard har ibland ifrågasatts (se t ex Söderström [1982]). Olikheter mellan hushållstyper i faktisk standard kan vara ett resultat av skilda preferenser och är i så fall knappast en indikation på ett fördelningspolitiskt problem. För den kommunala barnomsorgen innebär detta synsätt att skillnader i utnyttjandet av denna mellan olika hushållstyper inte i sig behöver ha något fördelningspolitiskt intresse, men att i stället den kommunala barnomsorgens påverkan på hushållens ekonomiska resursutrymme och valmöjligheter kan behöva studeras i ett fördelningspolitiskt perspektiv.

Ett vanligt mått på ett hushålls ekonomiska resursutrymme är hushållets disponibla inkomst, definierad som bruttoinkomsten minskad med avdrag och skatter men med tillägg av positiva transfereringar, t ex barnbidrag och bostadsbidrag. Detta mått är emellertid i en del fall missvisande, t ex vid standardjämförelser mellan hushåll av olika storlek eller med olika barnomsorgskostnader. Måttet kan göras mer rättvi-

sande genom att man från bruttoinkomsten drar barnomsorgskostnaderna och genom att man dividerar med antalet hushållsmedlemmar. En del problem kvarstår dock; exempelvis ger ett på detta sätt konstruerat mått på det ekonomiska resursutrymmet inte någon konkret information om standardnivån. Det framgår t ex inte direkt om standarden ligger över eller under existensminimum. Vi har här valt att arbeta med ett standardmått som definieras som *kvoten mellan disponibel inkomst (netto efter kostnader för barnomsorg) och existensminimum*.

Vid beräkningen av existensminimum har boendekostnaden definierats som hyreskostnaden för en lägenhet motsvarande den sk norm 2 för god bostad, dvs 1 rum per 2 personer, utöver vardagsrum. Denna beräkningsmetod skiljer sig från den vanligt förekommande metoden att utgå från de övre hyresgränserna i bostadsbidragsreglerna. Vi har frångått denna hyresgränsmetod därför att den vid standardjämförelsen ger flera olika typer av vilseledande effekter mellan olika hushållstyper. Detta beror bl a på att hyresgästerna inte systematiskt varierar med antalet barn och på att de är jämförelsevis snävare för familjer med två barn än för ensamstående. Det synes inte uteslutet att det missvisande utredningsunderlag som användningen av hyresgränsmetoden gett har varit en bidragande orsak till att vi fått en utformning av skatte- och transfereringssystemet som för barnfamiljer innebär att en, reell eller fiktiv, hushållsdelning ger en betydligt gynnsammare ekonomisk situation än ett sammanhållet hushåll. Man kan "tjäna" 6 000—10 000 kr per år på en hushållsdelning, i vissa fall betydligt mer (Hederstierna och Schwarz, avsn, 4.1, [1983]). Det nuvarande systemet ger således kraftiga ekonomiska incitament mot hushållsbildning och för hushållsdelning.

Figur 1. Ekonomisk standard för hushåll utan barn och med barn placerade på kommunalt daghem. Heltidsarbetande makar/samboende.

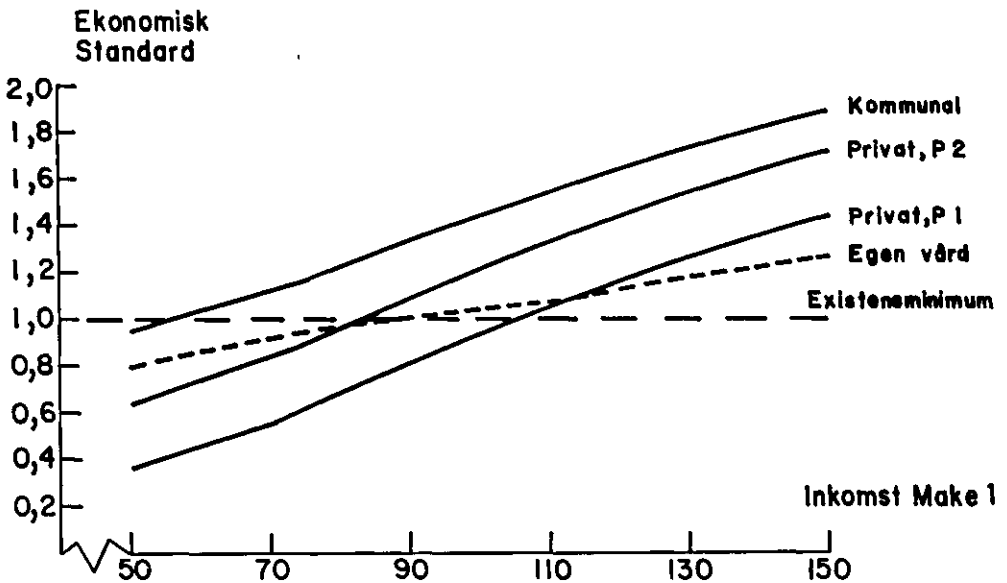
Standardens beroende av antalet barn

I figur 1 illustreras för hushåll med två heltidsarbetande vuxna hur den ekonomiska standarden varierar med antalet barn för det fall att alla barn är i förskoleåldern och placerade i kommunal barnomsorg med inkomstberoende avgifter. Standarden anges som funktion av bruttoinkomst per förvärvsarbetande, varvid båda föräldrarna antagits bidra lika mycket till hushållets bruttoinkomst. En inkomst per förvärvsarbetande på t ex 80 000 kr/år motsvarar således en hushållsinkomst på 160 000 kr/år. Den disponibla inkomsten har beräknats ur bruttoinkomsten genom att denna minskats med skatter och barnomsorgskostnader och tillägg gjorts för bostadsbidrag och barnbidrag.

Vi ser i figuren att minskningen i ekonomisk standard vid ökande barnantal ökar med bruttoinkomsten, vilket bl a beror på att daghemstaxan här förutsatts vara inkomstberoende. Att minskningen i ekonomisk standard är mindre då barnantalet ökar från 2 till 3 än från 1 till 2 beror bl a på det extra halva barnbidrag som 3-barnsfamiljer får och på att daghemstaxans syskonrabatt antagits större för tredje än andra barnet. Det faktum att minskningen i ekonomisk standard vid tillkomsten av det tredje barnet är så pass obetydlig för lägre inkomster beror dock främst på bostadsbidragsreglerna.

Minskningen i ekonomisk standard med ökande barnantal är emellertid ofta större än vad figur 1 ger intryck av. Förvärvsintensiteten bland kvinnor, speciellt bland småbarnsmödrar, har

Figur 2. Ekonomisk standard för makar/samboende med 2 barn i förskoleåldern. Förvärvsintensitet 1,75.

visserligen ökat kraftigt under senare år men deltidarbete är mycket vanligt. Enligt SCB's barnomsorgsenkät [1983] var det 72 procent av förskolebarnen som hade mödrar som förvärvsarbetade eller studerade, men endast 22 procent arbetade eller studerade heltid. Den genomsnittliga förvärvsintensiteten är också lägre i hushåll med fler barn.

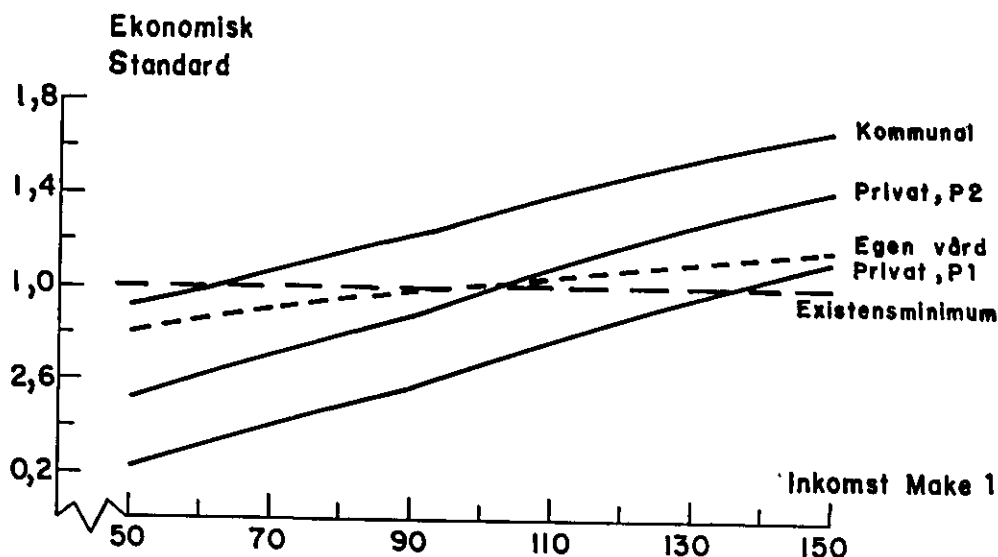
Standardens beroende av barnomsorgsform

Hur hushållens ekonomiska standard varierar mellan olika alternativ för barnomsorgen skall här belysas med några räkneexempel. Tre huvudformer av barnomsorg behandlas: kommunal barnomsorg, privat barnomsorg och egen vård av någon av föräldrarna. För den kommunala barnomsorgen har använts en inkomstberoende taxa som ungefär motsvarar ett genomsnitt av olika kommuners taxor. För den privat ordnade barnomsorgen har beräkningar gjorts för två kostnadsalternativ: P1

och P2. P1 ("vit" taxa) motsvarar ungefär den ersättning som betalas till kommunala dagbarnvårdare och P2 ("svart" taxa) har beräknats ur P1 genom reduktion för skatter och avgifter.

Figur 2 och figur 3 belyser den ekonomiska standarden för makar/samboende med 2 respektive 3 barn som funktion av bruttoinkomsten för den make som har den högsta heltidsinkomsten, betecknad Make 1. Den andra föräldern har i fallen med kommunal eller privat barnomsorg antagits ha en 10 procent lägre heltidsinkomst och en förvärvsintensitet på 75 procent och i fallet "egen vård" sakna inkomst. Detta innebär att t ex en bruttoinkomst för Make 1 på 90 000 kr i fallet egen vård också motsvarar en hushållsinkomst på 90 000 kr men i övriga fall en hushållsinkomst på ungefär 150 000 kr. Skatter, bostadsbidrag, barnbidrag etc avser förhållandena i januari 1984, varvid kommunalskatten antagits vara 30 procent. Vid beräkningen av existensminimum har beaktats möjligheterna att genom eget arbete i hemmet reducera

Figur 3. Ekonomisk standard för makar/samboende med 3 barn i förskoleåldern. Förvärvsintensitet 1,75.

kostnaderna för den grundläggande försörjningen. Vidare har justering gjorts för ökade omkostnader vid förvärsarbete [SOU 1977:40] och minskade matkostnader för barn med kommunal eller privat barnomsorg.

Av figur 2 och figur 3 framgår både att standarden för barnfamiljer kan variera kraftigt beroende på form av barnomsorg och att standarden är låg för flerbarnsfamiljer utan kommunal barnomsorg för relativt breda inkomstintervall. För egenvårdsfallet är standarden relativt okänslig för inkomstförändringar, vilket beror på bostadsbidragen.

Skillnaden i ekonomisk standard mellan hushåll med olika barnomsorgsform skulle i och för sig inte behöva innebära någon skillnad i välfärd om det var fråga om ett fritt val mellan de olika formerna, dvs om de hushåll som har större kostnader för sin barnomsorg haft andra möjligheter, men valt ett dyrare alternativ därför att de ansett det som t ex kvalitativt bättre. De undersökningar som gjorts av barnomsorgskön indikerar emellertid att detta ofta inte är fallet. Enligt SCB's barnom-

sorgsenkät [1983] var det många som hade privat ordnad barnomsorg eller inte förvärsarbetade (egenvårdsfallet) men som efterfrågade kommunal daghemsplats.

Hushållets anpassningsmöjligheter

Hushållets ekonomiska standard är naturligtvis mer eller mindre möjlig att påverka genom åtgärder från hushållets sida. Möjligheterna att öka standarden genom ökade inkomster begränsas dock av att margineffekterna är höga, ofta högre för barnfamiljerna än för andra hushåll med motsvarande inkomster. Marginalskatterna har visserligen genom skatteomläggningen minskat de två senaste åren, men avtrappningen av bostadsbidragen med 22 procent av inkomstökningen i för många barnfamiljer vanliga inkomstlägen leder till att den sammanlagda margineffekten fortfarande är hög. Även de inkomstberoende daghemstaxorna bidrar till margineffekten. Figur 4 och figur 5 belyser margineffekterna för 3- och 4-barnsfamiljer som funktion av

den ekonomiska standarden. Två av barnen har här antagits vara i förskoleåldern och övriga barn i skolåldern.

I beräkningarna har möjligheten till socialbidrag inte beaktats. Eftersom socialbidrag kan ges vid en ekonomisk standard under 1,0 (= existensminimum) är marginaleffekten i princip 100 procent vid en ekonomisk standard under 1,0. De höga marginaleffekterna för barnfamiljer i inkomstlägen som ger en standard obetydligt över existensminimum synes anmärkningsvärda. Just i detta område borde lägre marginaleffekter vara särskilt angelägna om barnfamiljerna skall ha rimliga möjligheter att något förbättra sin standard.

Fördelningseffekter

Vi har i det föregående med olika räkneexempel belyst skillnaden i ekonomisk standard mellan hushåll med och utan kommunal barnomsorg. För att få en mer sammanfattande bild av den kommunala barnomsorgens fördelningseffekter skulle vi emellertid behöva bestämma sambandet mellan spridningen i befintliga hushålls ekonomiska standard och utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen. Detta kräver då bl a ett spridningsmått på fördelningen.

Ett vanligt förekommande spridningsmått är den så kallade Gini-koefficienten. Denna definieras i princip som medelvärdet av skillnaden mellan alla hushålls inkomster eller ekonomiska standard. Oavsett vilket spridningsmått som används gäller emellertid ett antal begränsningar. Bl a är fördelningen av den ekonomiska standarden inte densamma som fördelningen av välfärden. Välfärden är en subjektiv upplevelse, och jämnare fördelning av den ekonomiska standarden innebär inte nödvändigtvis en jämnare fördelning av välfärden. Vidare är fördelningen av den ekonomiska standarden, såsom den här definierats, inte ett uttryck för standard-

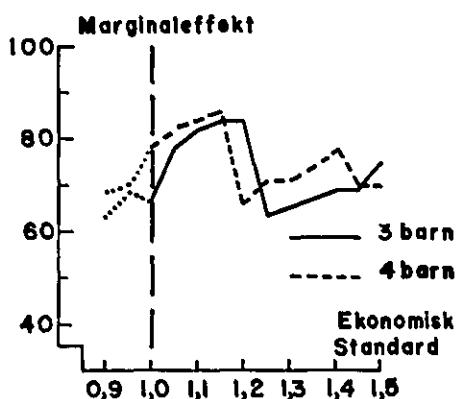
fördelningen i ett längre tidsperspektiv eftersom inkomstförändringar över livscykeln inte beaktas. Observeras bör också att ett spridningsmått för den ekonomiska standarden inte i sig är något mått på hur fördelningen påverkats av en viss statlig intervention i de ekonomiska förhållandena. Om man däremot kunde mäta hur spridningen förändrats av en viss politisk åtgärd skulle ett mått på denna förändring kunna karakteriseras som ett mått på fördelningseffekten av den vidtagna åtgärden.

För en beräkning av hushållens ekonomiska standard behövs bl a uppgifter om inkomster, förvärvsintensitet och barnomsorgsform. Tillräckliga sådana uppgifter finns inte på riksnivå varför vi fått begränsa oss till att använda data från en av SCB's urvalsundersökningar, 1981 års ULF-undersökning. Vi har, för i urvalet ingående hushåll, beräknat den ekonomiska standarden och spridningen av denna, uttryckt i Gini-koefficienten.

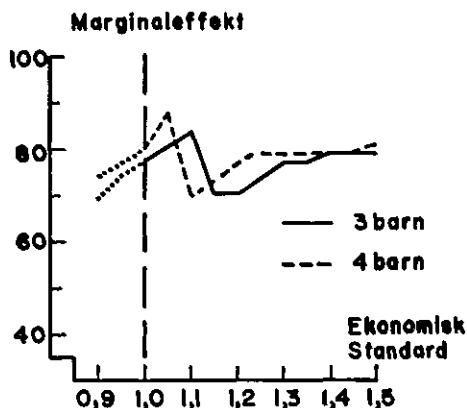
För hushåll med barn under 7 år erhöles en Gini-koefficient på 0,17. Som ovan framhölls ger en kvantitativ bestämning av ett spridningsmått inte i sig någon direkt information om en fördelningseffekt. För att få detta skulle vi behöva bestämma hur spridningsmättet påverkas av olika åtgärder.

För den kommunala barnomsorgen är det närmast bristen på balans mellan utbud och efterfrågan som ger en fördelningseffekt som många uppfattar som orättvis. För att kunna mäta denna skulle dagens situation behöva jämföras med en tänkt situation med samma regelsystem och daghemstaxor men där alla som efterfrågade daghemplats också fick en sådan plats. Svårigheten är då att vi inte vet hur många hushåll som ändå skulle föredra andra barnomsorgsformer. Men eftersom de som i ett sådant läge föredrar andra alternativ kan antas anse sådana alternativ inne-

Figur 4. Marginal-effekten för två mark/samboende med 3 respektive 4 barn varav 2 i förskoleåldern med plats inom den kommunala barnomsorgen. Förvärvsintensitet 1,5.

Figur 5. Marginal-effekten för två mark/samboende med 3 respektive 4 barn varav 2 i förskoleåldern. Förvärvsintensitet 1,0 (egen vård).

bära lika eller högre välfärd, skulle vi kunna konstruera ett jämförelsealternativ som innebär att samtliga hushåll har kommunal barnomsorg. Beräknas Gini-koefficienten för samma urval av hushåll med barn i förskoleåldern som tidigare, men under antagandet att samtliga hushåll har kommunal barnomsorg, erhålls värdet 0,11, dvs det tidigare värdet (0,17) reduceras kraftigt. Bristen på platser inom den kommunala barnomsorgen ger alltså ett mycket påtagligt bidrag till spridningen i hushållens ekonomiska standard.

Jämnare fördelning genom högre taxor?

En åtgärd som ligger nära till hands för att minska de standardskillnader, som den ofullständiga utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen medfört, är att höja daghemstaxorna. Enligt våra beräkningar minskar Gini-koefficienten för *förskolehushållen* med ökande daghemstaxor och får ett minimum vid taxor som är drygt dubbelt så höga som ett genomsnitt av dagens taxor. Men om vi i stället beräknar Gini-koefficienten för *alla hushåll* i det bearbetade ULF-

materialet, dvs även hushåll utan barn och hushåll med barn över förskoleåldern, visar det sig att denna *ökar* för varje höjning av taxan över dagens nivå. Detta är ett uttryck för att den ekonomiska standarden för förskolehushållen är låg i förhållande till övriga hushållstyper.

Nu kan man naturligtvis ifrågasätta om detta sätt att jämföra barnhushåll med hushåll utan barn är relevant. Som vi här har definierat ekonomisk standard och välfärd så är den ekonomiska standarden bara en av många faktorer som är av betydelse för den upplevda välfärden. Om man betraktar barn som en del av välfärden innebär en fullständig utjämning av den ekonomiska standarden mellan barnhushåll och hushåll utan barn att man skapar välfärdsskillnader mellan dessa hushållsgrupper. Vi har emellertid också beräknat spridningen i ekonomisk standard för samtliga barnhushåll. Även för denna grupp ökar spridningen vid höjda daghemstaxor. Detta beror på att den genomsnittliga ekonomiska standarden för "förskolehushållen" vid dessa taxenivåer är något lägre än den genomsnitt-

liga ekonomiska standarden för övriga barnhushåll.

Att söka reducera nuvarande fördelningsproblem genom att höja daghemstaxorna kan således skapa nya fördelningsproblem. Höga inkomstberoende taxor förstärker också ytterligare de för barnfamiljerna höga marginaleffekter som illustrerades i *figur 4* och *figur 5*. Görs daghemstaxorna inkomstberoende, dvs om man tillämpar sk enhetstaxa, minskar marginaleffekterna. Höga enhetstaxor blir dock betungande för hushåll med låg ekonomisk standard.

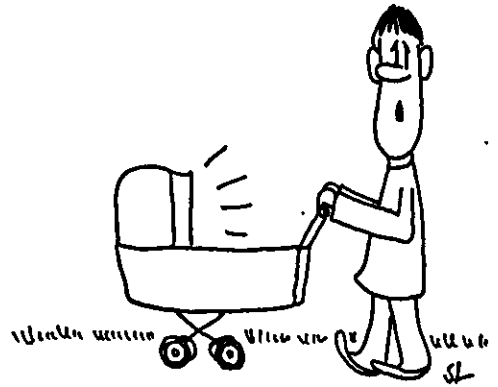
Slopad subvention?

Ett förslag, som ibland framförs i den allmänna debatten, är att slopa subventionerna till den kommunala barnomsorgen och i stället fördela resurserna jämnt mellan alla förskolehushållen. Eftersom kostnaden per plats är ca 45 000 kr/år för barn över 3 år och 50 procent högre för barn under 3 år, skulle detta innebära att alla förskolehushåll skulle kunna få ca 20 000 kr per barn och sedan själva välja hur de vill ordna barnomsorgen.

Det finns emellertid flera principiella skäl för subventionerad barnomsorg, skäl som dock inte nödvändigtvis alla finner förenliga med sina värderingar. I Jönsson och Paulsson [1977] anges följande tre argument för subventionerad barnomsorg:

- likställighet från beskattningssynpunkt
- inkomstfördelningsmotiv
- styrmedel för förbättrad kvalitet.

För allt arbete, som antingen kan utföras i hemmet som egenarbete (hemproduktion) eller genom att anlita extern arbetskraft, gäller att skattesystemet får en styrande effekt. Genom att eget arbete i hemmet är obeskattat blir

INTE NOG MED ATT DOM ÄR
HEMSKT DYRA I DRIFT, DOM
SKRIKER OCKSÅ!

det väsentligt dyrare för ett hushåll att anlita (osubventionerad) barntillsyn utanför hemmet än att själv svara för den. Vill man motverka skattesystemets diskriminerande effekt mot barnomsorg utanför hemmet fordrar detta en subventionering motsvarande skatteandelen av kostnaderna. Uppskattas skatteandelen av daghemskostnaderna till 60—70 procent, fordras således en subventionsgrad på denna nivå för att ge likställighet ur beskattningssynpunkt. Vi betecknar här denna nivå neutralitetsnivån.

Även inkomstfördelningsmotiv kan ha betydelse för val av subventionsgrad på så sätt att subventionsgraden görs beroende av föräldrainkomsten. Detta ger emellertid en standardutjämnande effekt endast mellan de småbarnsföräldrar som får daghemsp plats men ej mellan andra småbarnsföräldrar eller andra barnfamiljer samt leder också till att de totala marginaleffekterna blir svåröverskådliga. Daghemstaxan är således ett tämligen bristfälligt instrument för en allmän inkomstfördelningsspolitik.

En subventionsgrad över vad som fordras för att neutralisera skatteeffek-

terna kan vara motiverad om man anser att daghem har kvalitativa fördelar framför andra omsorgsformer, t ex egen vård, och om man därför vill styra valet mot daghemsformen. Det måste då vara fråga om samhällsliga kvalitetsaspekter (externa effekter) utöver vad föräldrarna själva värdesätter. Det finns uttalanden och ställningstaganden från olika politiska partier som kan tolkas som att man önskar en sådan samhällsligt kvalitetsmotiverad styrning. Detta torde dock i första hand gälla de något äldre förskolebarnen och knappast de allra yngsta.

Nuvarande daghemstaxor innebär för barn över 3 år en subventionering på i regel 80—90 procent. På grund av större personalbehov, och därmed högre kostnader för barn under 3 år, innebär emellertid de nuvarande åldersoberoende taxorna än högre subventionsgrad för dessa barn, ca 85—95 procent.

Taxorna speglar således ej de reella kostnadsrelationerna utan innebär en kraftigare styrning mot val av kommunal barnomsorg för de yngre barnen än för de äldre barnen. Man kan fråga sig om denna styrning verkligen överensstämmer med de politiska avsikterna.

Slutkommentar

De standardproblem och fördelningsproblem för barnfamiljerna som belysts i det föregående har naturligtvis ingen enkel "lösning", och vad som kan anses vara en bra lösning finns det givetvis olika åsikter om. Oberoende av detta förefaller det dock rationellt att söka utforma styrsystemet så att det överensstämmer med de politiska intentionerna. Om man inte vill ha en kraftigare styrning mot valet av kommunal barnomsorg för de mindre barnen än för de större så behövs åldersdifferentierade taxor som är 50 procent högre för de mindre barnen. Och vill man ha en mindre kraftig styrning för de mindre

barnen än för de större behöver taxan vara mer än 50 procent högre.

Anser man att högre avgifter medför en icke önskvärd sänkning av den ekonomiska standarden kan en avgiftshöjning kombineras med motsvarande skattereduktion (eller förhöjt barnbidrag) för förskolehushållen. Detta skulle också förbättra den idag mycket låga ekonomiska standarden för hushåll utan kommunal barnomsorg.

Så länge utbudet av platser inom den kommunala barnomsorgen understiger efterfrågan kvarstår ett rättviseproblem eftersom det knappast är ens teoretiskt möjligt att insamla och bearbeta all information om förhållanden och individuella preferenser som skulle erfordras för att åstadkomma en fördelning av platserna som allmänt skulle uppfattas som rättvis. Något höjda daghemstaxor skulle emellertid ge kommunerna ökade incitament att bygga ut barnomsorgen. För att inom rimlig tid få en balans mellan utbud och efterfrågan fordras dock sannolikt en kombination av olika åtgärder. En ökning av utbudet av familjedaghem till i nivå med efterfrågan borde kunna göras på kort tid eftersom detta inte fordrar några investeringar. Vidare kan behovet av daghemplatser för 5- och 6-åringar minskas genom en ökad satsning på deltidsförskolorna och genom en successivt något tidigare skolstart, t ex genom att ålderskravet för skolstart minskas med en månad per år.

Vi såg att marginaleffekterna är högre för många barnhushåll nära existensminimum än för andra hushåll. Detta förefaller knappast vara en avsedd effekt utan torde närmast vara en följd av att beslut om olika delar av skatte- och transfereringssystemet tas i skilda sammanhang utan att de sammanlagda effekterna överblickas. Vill man reducera dessa marginaleffekter kan man t ex minska omfattningen av bostadsbidragen och mer planmässigt infoga mot-

svarande stöd i det övriga skatte- och bidragssystemet. Det ursprungliga syftet med bostadsbidragen — att höja bostadsstandarden — har ändå fått minskad betydelse och huvudsyftet är numera ett allmänt standardstöd. Vidare kan avtrappningsreglerna för bostadsbidragen ändras så att deras bidrag till marginaleffekten minskar i stället för att öka vid en ekonomisk standard strax ovan existensminimum.

Referenser

- Hederstierna, A., och Schwarz, B., [1983], "Fördelningseffekter av kommunal barnomsorg". Ds Fi 1983:30. Finansdepartementet, Stockholm.
- Jönsson, B., och Paulsson, A., [1977], *Daghem och samhällsekonomi*. Prisma, Stockholm.
- SCB, [1983], "Barnomsorgsundersökningen 1982/83. Del 2". Statistiska meddelanden S 1983:12.
- SOU [1977:40], *Socialtjänst och socialförsäkrings-tillägg*. Socialutredningens slutbetänkande. Socialdepartementet, Stockholm.
- SOU [1983:14], *Barn kostar*. Betänkande från familjeekonomiska kommittén. Socialdepartementet, Stockholm.
- Söderström, L. m fl, [1982], *Hur ojämlika är vi? Ratio*.